

gelijk wij het ook in het Oude Testament vooral aan het einde, en dan ook eenige malen verdubbeld, maar ook aan het hoofd van volzinnen aantreffen, — dat is het woord, waarmede Hij zoo dikwijls Zijn Woord verzegelde, Hij, die zal zijn die Hij zijn zal, Hij, in wien alle beloften Gods Ja en Amen zijn, die zelf genoemd wordt „de Amen, de trouwe en waarachtige Getuige.“ „Amen, dat is te zeggen: het zal waar en zeker zijn; want mijn gebed veel zekerder van God verhoord is, dan ik in mijn hart gevoel, dat ik zulks van Hem begeere.“¹⁾

1. In de zinnen en woorden, welke wij bespraken, hebben wij geene andere taal teruggevonden, dan de Arameesche.

Wij hoorden onzen Heere Jesus Christus bij onderscheidene gelegenheden spreken in die taal.

Hij, die gezonden was tot de verlorene schapen van het huis Israel, sprak in de taal der kinderen Zijns volks, tot de Galileërs in de Galileesche taal. Wij hebben in de rede, uitgesproken op den berg in Galilea, meer dan een woord uit die taal mogen opvangen. Zoo laat Hij zich ook aanspreken als Rabbi, Rabbûni, de ellendigen Zijns volks hebben moed geschept; waar zij tot

¹⁾ Aangaande *βοανηγογής* vindt men eene verhandeling nog bij Vorstius—Fischer, De Hebraïsmis p. 478—481. — Bij *Ταλιθα κοῦμι* gewint het *κοῦμι* (*ἐγείραι*) nog volleren zin, als wij ons herinneren, dat קום in het Samaritaansch beteekent „leven“ (eigenlijk: „bestaan“) gelijk ook יקום met de beteekenis: „het bestaan, wezen“ een oud-Hebreeuwsch woord is. Gen. 7 : 4, 23; Deut. 41 : 6. — Aangaande „Bethesda“ Joh. 5 : 2 is wel er op te letten, dat het woord *κολυμβήθρα* en de verklaring van Bethesda door בית אֶשְׂרָא niet tot elkaâr passen; want אֶשְׂרָא en אֶשְׂרָה heet niet „poel“, doch „Ergiessung, Berglehne“ (Lex. Ges.-Volck-Mühl.), ook in de nieuwe Engelsche vertaling vertaald door „slope (of the valleys)“. — Aangaande de lectio *Ἐλοι* in het citaat Ps. 22 : 2, wordt door Wetstein N. T ad Marc. 15 : 34 herinnerd, dat zich dezelve ook vindt bij de LXX Jud 5 : 5. — De Arameesche volzin Maran atha midden in Griekschen tekst kan eenigszins worden vergeleken met het Arameesche vers Jer. 10 : 41 midden in Hebreeuwsche rede, ofschoon hier de reden, om de Arameesche taal te gebruiken, eene andere is. — Arameesche woorden, bij Josephus voorkomende, vindt men bij Carl Siegfried, Die hebr. Worterklärungen des Josephus. Zeitschr. f. d. A. T.-liche Wiss. Jahrgang 1883 p. 32 sqq. Böhl, Forschungen u. w. p. 21 sqq.